

Vztah nucené správy a likvidace u subjektů kolektivního investování

Zákon č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o investičních společnostech a investičních fondech“), výslovně neupravuje vztah nucené správy a likvidace investičního fondu nebo investiční společnosti. Tento stav vyvolává otázku, zda nucená správa končí zrušením společnosti a jmenováním likvidátora. Pokud by nucená správa pokračovala i po jmenování likvidátora, bylo by nutné zodpovědět i navazující otázky, týkající se koexistence likvidátora a nuceného správce, zejména otázku působnosti (jaká část oprávnění nuceného správce přechází na likvidátora) a otázku odměňování. Účelem tohoto stanoviska je vyjádřit právní názor Komise pro cenné papíry (dále jen „Komise“) k uvedeným problémům.

Zavedením nucené správy investiční společnosti nebo investičního fondu přechází podle § 37e odst. 3 zákona o investičních společnostech a investičních fondech působnost valné hromady a statutárního orgánu na nuceného správce. Nucená správa končí podle § 37g zákona o investičních společnostech a investičních fondech okamžikem účinnosti volby nových osob do statutárního orgánu.

V případě zrušení investiční společnosti nebo investičního fondu, ať již rozhodnutím valné hromady nebo soudem, určuje osobu likvidátora Komise (§ 34 odst. 3 a § 35 odst. 1 zákona o investičních společnostech a investičních fondech). Dle obecné úpravy § 70 odst. 3 obchodního zákoníku přejde působnost statutárního orgánu investičního fondu či investiční společnosti na likvidátora ke dni jeho jmenování. První otázkou je, zda toto pravidlo platí i v případě investičních společností a fondů, které se nacházejí v nucené správě. Nabízejí se dva možné závěry - buď má přednost nucená správa a oprávnění statutárního orgánu na likvidátora nepřechází, anebo k přechodu působnosti na likvidátora dojde, v důsledku čehož nucený správce působnost ztratí.

Upřednostnění nucené správy před likvidací společnosti by omezilo právo valné hromady investiční společnosti nebo investičního fondu rozhodnout o zrušení společnosti, přestože je společnost v nucené správě. Valná hromada by sice rozhodla o zrušení společnosti, účinnost rozhodnutí by však byla fakticky odložena do ukončení nucené správy. Nucený správce přijímá opatření ke zjednání nápravy a zajištění ochrany práv investorů a je vázán omezeními uvedenými v rozhodnutí o zavedení nucené správy (§ 37e odst. 3 a 4 zákona o investičních společnostech a investičních fondech). Kromě toho usiluje o rekonstrukci orgánů společnosti, tj. o obnovení řádného výkonu podnikatelské činnosti společnosti. Nucený správce nesmí rozhodnout o zrušení investiční společnosti nebo investičního fondu, bez souhlasu valné hromady dále nemůže dát návrh na prohlášení konkursu nebo návrh na zahájení vyrovnacího řízení. Z povahy věci tedy nucený správce vykonává jiné činnosti, než které přísluší činit likvidátorovi. Jeho mandát má odlišný obsah. Rozhodnutí valné hromady o zrušení společnosti je přitom nutno respektovat a naplňovat od samého počátku, neboť společnost dle obecné úpravy § 70 odst. 2 obchodního zákoníku vstupuje do likvidace ke dni, k němuž je zrušena. Kdyby nucený správce pokračoval v naplňování svého poslání, jednal by v rozporu se skutečností, že společnost byla zrušena a nachází se v likvidaci. Kdyby začal činit kroky směřující k likvidaci společnosti, porušil by povinnosti, které mu ukládá zákon.

Nelze také opomenout skutečnost, že jak nuceného správce, tak likvidátora jmenuje Komise nebo soud ze stejného seznamu nucených správců a likvidátorů, prvek veřejnoprávní ochrany investorů se tak uplatní **v obou případech stejně**. Vzhledem ke způsobu výběru osoby likvidátora a vzhledem ke správnímu dozoru Komise nad činností likvidátora jde o řízenou,

správní likvidaci obdobně jako v některých zahraničních právních řádech – souběh s nucenou správou je proto zjevně zbytečný.

S ohledem na tyto skutečnosti považuje Komise za správný výklad, že navzdory nucené správě přechází po vstupu do likvidace na likvidátora oprávnění statutárního orgánu investiční společnosti a investičního fondu v rámci § 72 odst. 1 obchodního zákoníku.

Podle § 37g zákona o investičních společnostech a investičních fondech končí nucená správa dnem, kdy nabude účinnosti volba nových osob do orgánů nuceně spravovaného subjektu. Ustanovení se sice výslovně vztahuje na případy, kdy osoby zvolí valná hromada svolaná nuceným správcem, lze je ovšem aplikovat i na jmenování likvidátora. Valná hromada investiční společnosti nebo investičního fondu sice likvidátora nevolí, rozhodnutí o zrušení společnosti však zakládá povinnost Komise nebo soudu jej jmenovat. Na likvidátora přitom přecházejí oprávnění statutárního orgánu. Z hlediska výsledku lze proto obě rozhodnutí valné hromady investiční společnosti nebo investičního fondu postavit naroveň. Bylo by neopodstatněné připouštět zánik nucené správy při volbě nových orgánů valnou hromadou a odmítat jej v situaci, kdy valná hromada učiní úkon, který vede ke jmenování osoby s působností statutárního orgánu, navíc odborným a na společnosti nezávislým orgánem státu. To platí zvláště, klade-li zákon z hlediska státního dozoru nad investiční společností či investičním fondem vyšší nároky na osobu likvidátora než členy orgánů přímo volené valnou hromadou.

Komise proto dovozuje, že jmenováním likvidátora dochází současně k ukončení nucené správy analogicky k § 37g zákona o investičních společnostech a investičních fondech. Nucená správa a likvidace tedy nemohou probíhat zároveň.

Pro posouzení dalšího trvání nucené správy je rovněž důležité, zda na likvidátora přechází jednatelské oprávnění statutárního orgánu v plném rozsahu či nikoliv. Je zřejmé, že účelem nucené správy je především zamezit činnosti původních členů statutárního orgánu, konsolidovat společnost do doby rekonstrukce jejího vedení a uvést poměry společnosti do souladu se zákonem. Vykonává-li vedení společnosti v plném rozsahu likvidátor, pak již jeho jmenováním dochází k této rekonstrukci, potřeba volby nových členů statutárního orgánu odpadá a nucená správa končí. Pokud by nucená správa trvala, mohl by sice nucený správce nadále vykonávat působnost valné hromady (neboť ta na likvidátora nepřechází), to se však neslučuje s úkoly nuceného správce a smyslem nucené správy vůbec.

Pochybnosti však existují právě v otázce úplnosti přechodu jednatelského oprávnění na likvidátora. Např. K. Eliáš¹ nebo J. Pokorná² uvádějí, že statutární orgány jsou i po jmenování likvidátora oprávněny v omezeném rozsahu za společnost jednat, a to zejména ve věcech, které se týkají vnitřních poměrů zrušené společnosti. Naproti tomu I. Pelikánová³, I. Štenglová⁴ a M. Kalinová⁵ zastávají názor, že „zbytková“ působnost představenstva v době likvidace neexistuje a veškeré úkony společnosti (v rozsahu omezeném účelem likvidace) činí likvidátor. Liší se pouze v tom, zda hovoří o omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu nebo o omezení právní subjektivity společnosti.

---

¹ Akciová společnost, Praha 2000, str. 375

² in Faldyna, F. a kol., Obchodní zákoník s komentářem, 1. díl, Praha 2000, str. 219

³ Komentář k obchodnímu zákoníku, 2. díl, Praha 1998, str. 216

⁴ in Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M., Obchodní zákoník. Komentář, Praha 1998, str. 220.

⁵ in Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník. Komentář, Praha 1997, str. 262

Komise se přiklání k názoru, že likvidace společnosti nedává prostor pro zbytkovou působnost statutárního orgánu společnosti. Vyplývá to především z povahy likvidace společnosti. Vstupem do likvidace dochází ke zrušení společnosti, účel existence společnosti se tímto okamžikem redukuje na ukončení činnosti a vypořádání majetku. Argumentovat lze též požadavkem právní jistoty. Ustanovení § 70 odst. 3 obchodního zákoníku říká, že na likvidátora „přechází v rámci § 72 působnost statutárního orgánu.“ Spojení „v rámci“ může mít v zásadě dva významy. Buď znamená, že činnost mimo tento rámec zůstává statutárnímu orgánu společnosti, anebo vymezuje rámec, v jakém může likvidátor úplné jednatelské oprávnění, které na něj přechází, vykonávat. V obou případech je třeba do značné míry argumentovat nikoliv jen výslovným zněním zákona, ale též povahou věci, resp. účelem zkoumaných ustanovení. Pokud by na likvidátora přešlo jen oprávnění k úkonům směřujícím k likvidaci (druhá věta § 72 odst 1 pouze upřesňuje obsah těchto úkonů) a veškeré ostatní, lhotejno jaké, úkony by mohl činit statutární orgán společnosti, účel likvidace by byl zmařen. Proto i při prvním výkladu je nutné dovést podstatné omezení působnosti statutárního orgánu, byť tak zákon výslovně nestanoví. Rozlišování, které úkony směřují k likvidaci (a smí je činit jen likvidátor) a které se jí žádným způsobem nedotýkají, ale současně nesměřují proti ní (a smí je činit pouze představenstvo), by v praxi vedlo ke značné právní nejistotě.

Komise proto zastává názor, že likvidátor činí jménem společnosti všechny úkony, které zákon společnosti po dobu likvidace umožňuje. Podobně jako ve srovnatelných úpravách za první republiky ztrácí statutární orgán veškerou působnost, na likvidátora však tato působnost přechází pouze v rozsahu omezeném účelem likvidace. Podpůrně lze opět zmínit nelogičnost souběhu nucené správy a likvidace, ke kterému by vedl opačný výklad v souvislosti s řešenou otázkou. I zde je nutné argumentovat povahou věci, neboť likvidátor je v tomto pojetí nucen provádět i úkony, které nesměřují bezprostředně k likvidaci společnosti, ale s činností společnosti v době likvidace souvisejí. Např. může jít o podpis listiny emitované výměnou za původní hromadnou listinu (stěží lze popřít právo akcionáře převést část akcií obsažených v hromadné listině na třetí osobu i v době likvidace, zejména vzhledem k úpravě vyplácení likvidačního zůstatku), či podobné otázky spojené s cennými papíry likvidované společnosti.

I kdyby se však prosadil názor, že v případě zrušení společnosti a jmenování likvidátora zůstává statutárnímu orgánu jistá „zbytková působnost“, neměnilo by to nic na závěru o tom, že jmenováním likvidátora nucená správa končí. Ustanovení § 37g totiž dle názoru Komise nelze rozumět tak, že nucená správa neskončí, dokud nejsou jmenováni všichni členové všech orgánů společnosti. Toto ustanovení je třeba vykládat v souladu s jeho účelem, totiž, že nucená správa končí ve chvíli, kdy jsou orgány společnosti rekonstruovány natolik, že je zabezpečeno další vedení společnosti v souladu s veřejnými zájmy. Tato podmínka je splněna právě již jmenováním likvidátora, bez ohledu na obsazení ostatních orgánů společnosti.

Komise vyjadřuje přesvědčení, že nucená správa investiční společnosti nebo investičního fondu nemůže zásadně probíhat souběžně s likvidací. Nucená správa končí dnem jmenování likvidátora, neboť tímto dnem dojde k obnově vedení společnosti ve smyslu § 37g zákona o investičních společnostech a investičních fondech. Valná hromada získává v okamžiku zániku nucené zprávy zpět svou působnost (omezenou likvidací).